หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ก. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาของสังคมหนึ่งสังคมใดที่จะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริงนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัย กลยุทธ เงื่อนไข และสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ หลายประการแล้ว ความสงบเรียบร้อยภายในสังคมก็ถือได้ว่า เป็นรากฐานอย่างหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาของสังคมนั้น ๆ เป็นไปได้โดยรวดเร็วและต่อเนื่อง นำมาซึ่งความสงบสุขของประชาชนในที่สุด

ปัจจัยอย่างหนึ่งที่สามารถชี้ให้เห็นถึงความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้น ๆ ก็คือ "อาชญากรรม" ด้วยเหตุนี้ หากในสังคมใดที่มีอัตราการเกิดของอาชญากรรมสูงขึ้น ย่อมจะเป็นเครื่องชี้บ่งถึงความไม่สงบเรียบร้อยของสังคม และนำมาซึ่งผลกระทบต่อการพัฒนาความก้าวหน้าสังคมและความผาสุขของสังคมนั้น ๆ โดยทั่วไปประเทศต่าง ๆ มักถือว่า

> อาชญากรรมที่เกิดขึ้นและทำความเสียหายนั้น เป็นการชำระค่าของอิสรภาพที่รัฐหรือสังคมยอมให้บุคคลมีอิสระ และค่าของการที่ได้พัฒนาภาวะเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้นด้วย แต่การที่ประเทศต่าง ๆ ชำระค่าความเจริญแพงกว่าความเจริญที่ได้รับ เพราะอาชญากรรมที่เกิดขึ้นก่อความเสียหายได้มากมาย และผลเสียหายนั้นซ่อนเร้นอยู่ ยากที่จะติดตาม นับเป็นค่าความเสียหายของอาชญากรรมได้ครบถ้วน[1]

เนื่องจากอาชญากรรมเป็นปัญหาสากลที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ และต่อความสงบสุขของมวลมนุษยชาติของทุกสังคมทั่วโลก โดยแตกต่างกันก็เป็นเพียงในระดับความถี่ ความรุนแรง และความสลับซับซ้อนเท่านั้น ก็อาจเนื่องด้วยปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา อาชญากรรมมิติใหม่ได้ปรากฏขึ้นในหลายลักษณะทั้งในระดับชาติและ

---

[1]ประดิษฐ์ พาณิชย์การ และคณะ, รายงานการประชุมสหประชาชาติ ว่าด้วยการใช้ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ ในการกำหนดนโยบายและวางแผนป้องกันสังคม ณ กรุงโคเปนเฮเกล ประเทศเดนมาร์ก ระหว่างวันที่ 20-31 สิงหาคม 2526. (กรุงเทพฯ: ร.พ. กรมราชทัณฑ์ 2517), หน้า 3.

นานาชาติ[2] เช่น อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินงานธุรกิจ และอาชญากรรมที่มีการดำเนินการเป็นองค์การ เป็นต้น

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจก็เป็นองค์การอาชญากรรม (Organized Crime) ประเภทหนึ่งที่มีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งอาชญากรรมประเภทนี้มีการดำเนินการที่มีระบบ โดยมีการแบ่งงานแบ่งหน้าที่กันทำ และมีการควบคุมกันอย่างเป็นสัดส่วน[3] ซึ่งในการประชุม International Symposium เรื่อง Commercial Crime 1985 ที่มหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ (Cambridge) ประเทศอังกฤษก็ได้มองเห็นความสำคัญของอาชญากรรมประเภทนี้ โดยได้กำหนดว่าอะไรคืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเห็นว่าอาชญากรรมดังกล่าวมีลักษณะและผลกระทบต่างไปจากอาชญากรรมธรรมดา ซึ่งอาจเรียกอาชญากรรมประเภทนี้ว่า Economic Crime หรือ Commercial Crime หรือ White Collar Crime[4] อันมีความหมายอย่างเดียวกันกับ Business Crime ตามที่นักนิติศาสตร์ไทยได้ให้ความหมายไว้ อาชญากรรมประเภทนี้ที่องค์การตำรวจสากล (Interpol) กล่าวไว้เช่น การฉ้อโกงทางธนาคาร (Banking Related Frauds) การฉ้อโกงทางการพาณิชย์ (Commercial Frauds)

---

[2]รายละเอียดดูใน ปรัชญ เปี่ยมสมบูรณ์, "มิติใหม่เกี่ยวกับอาชญากรรม" ในการประชุมคองเกรสสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด, วารสารอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม, ปีที่ 3, ฉบับที่ 2 (ธันวาคม 2528): 5-11.

[3]วีระพงษ์ บุญโญภาส, "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับความอยู่รอดของชาติ." เอกสารประกอบการสัมนาเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับความอยู่รอดของชาติ จัดโดยสมาคมนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 22 สิงหาคม 2530 (อัดสำเนา) หน้า 2.

[4]ประจักษ์ศิลป์ สุพรรณเภสัช, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและคอมพิวเตอร์ (กรุงเทพมหานคร : กองบัญชาการศึกษา กรมตำรวจ, 2530), หน้า 2.

และการฉ้อโกงทางภาษีอากรหรือการหลีกเลี่ยงภาษีอากร (Tax Frauds)[5] เป็นต้น

การหลีกเลี่ยงภาษีอากรเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผลกระทบต่อผู้เสียภาษีอากร บทที่ 2
ทั้งหมด มิใช่เฉพาะผู้เสียภาษีที่สามารถหลีกเลี่ยงภาษีอากรได้เท่านั้น ผลกระทบที่ว่านี้ที่เห็นได้ชัดก็คือ จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการเสียภาษีระหว่างผู้เสียภาษีไว้ถูกต้องครบถ้วนกับผู้ที่หลีกเลี่ยงภาษีอากร ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะเห็นได้ว่าหากมีการหลีกเลี่ยงภาษีอากรอย่างแพร่หลาย ก็จะทำให้รัฐบาลขาดรายได้จากภาษีอากรที่ควรจะจัดเก็บได้ไปจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ การหลีกเลี่ยงภาษีอากรยังมีผลกระทบในทางเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวมในด้านอื่น ๆ อีกด้วย เช่น อาจทำให้เป้าหมายทางด้านการกระจายรายได้และทรัพย์สินในสังคมที่ตั้งไว้ไม่อาจบรรลุผลได้ เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดความเสียหายในทางเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดความเป็นธรรม บทที่ 2
ในสังคม จึงต้องมีการควบคุมอาชญากรรมทางภาษีอากร โดยต้องมีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาษีอากร ซึ่งถือว่าเป็นวัตถุประสงค์หลักของการบริหารงานภาษีอากร[6] โดยเฉพาะการดำเนินคดีอาญาทางภาษีอากรนั้นเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในทางกฎหมายที่จะทำให้บุคคลใด ๆ เกรงกลัวต่อการกระทำความผิด และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และหากว่าการดำเนินคดีอาญาทางภาษีอากรเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายภาษีอากรแล้ว ก็จะทำให้การบริหารงานภาษีอากรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

---

[5] เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-5 สำหรับการลักลอบหนีศุลกากรนั้น นักวิชาการของไทยบางท่านเห็นว่าเป็นเพียงอาชญากรรมธรรมดา แต่มีผลกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ รายละเอียดดูใน อมร จันทรสมบูรณ์ และคณะ, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530), หน้า 57.

[6] ศุภรัตน์ ควัฒน์กุล, "การบริหารงานภาษีอากร," เอกสารการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์สาธารณะหน่วยที่ 1-7 (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พันนีพับบลิชชิ่ง, 2528), หน้า 169.

สำหรับการดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรนั้น ก็เป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่จะทำให้การบริหารงานภาษีศุลกากรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันปรากฏว่า ความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรยังเกิดขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งสาเหตุของการหลีกเลี่ยงภาษีโดยทั่วไปแล้วมีอยู่มากมายหลายประการ เช่น เป็นเพราะนิสัยหรือสันดานของผู้หลีกเลี่ยงเอง หรืออาจเกิดจากภาษีที่กำหนดไว้ผิดหลักการในเรื่องความสะดวก หรืออัตราภาษีสูง ตลอดจนบริการในการจัดเก็บบกพร่อง เช่น เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความสามารถหรือไม่สุจริต[7] แต่สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้มีการพยายามหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรอาจแยกได้ดังนี้

1. สาเหตุเกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้าในประเทศ

สาเหตุข้อนี้มักเกิดในระบบเศรษฐกิจที่มีการค้าอย่างเสรีอย่างเช่น ประเทศไทย ซึ่งในระบบเศรษฐกิจดังกล่าวจะมีการแข่งขันทางการค้ากันอย่างเต็มที่ จึงมีการหาวิธีการที่จะลดต้นทุนการผลิตหรือการนำเข้าสินค้าที่ตนจำหน่าย เพื่อจะได้ขายสินค้าในราคาที่ถูกลงและมีกำไรมากที่สุด ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้มีพ่อค้าบางรายหันมาใช้วิธีการที่ทุจริตโดยการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีศุลกากร

2. สาเหตุเกี่ยวกับอิทธิพลทางการค้าในต่างประเทศ

ผู้ขายสินค้าในต่างประเทศบางรายได้ร่วมมือกับผู้นำเข้าในประเทศในการสำแดงรายการของสินค้าที่นำเข้าเป็นเท็จ หรือปกปิดเอกสารสัญญาหรือข้อผูกพันต่าง ๆ ในทางการค้า เพื่อให้ผู้นำเข้าได้มีโอกาสในการหลีกเลี่ยงภาษี ซึ่งการร่วมมือของผู้ขายสินค้าต่างประเทศดังกล่าว เป็นการจูงใจให้ผู้ซื้อสินค้าในประเทศซื้อสินค้าของตนจำนวนมากต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสำแดงราคาต่ำกว่าความเป็นจริงมักจะเป็นการสมคบกันระหว่างผู้ขายต่างประเทศและผู้ซื้อภายในประเทศ โดยผู้ขายต่างประเทศจะทำเอกสารบัญชีราคาสินค้า (Invoice) ให้มีราคาต่ำกว่าความเป็นจริง

---

[7]ป่วย อึ้งภากรณ์, การคลัง (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประมวลมิตร, 2501), หน้า 248-252.

3. สาเหตุเกี่ยวกับอัตราภาษี

นโยบายในการจัดเก็บภาษีศุลกากรในปัจจุบันยังเป็นไปในรูปของการหารายได้เป็นส่วนใหญ่ และสินค้าบางชนิดมีการนำเข้าเป็นจำนวนมาก แต่ถ้ารัฐเห็นว่าสินค้าดังกล่าวเป็นของฟุ่มเฟือย หรือเพื่อที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ รัฐจะตั้งกำแพงภาษีในพิกัดอัตราที่สูง เพื่อให้มีการนำเข้าน้อยลง แต่ในความเป็นจริงแล้วประชาชนก็ยังมีความต้องการในสินค้าดังกล่าว จึงทำให้มีราคาแพงและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร เพื่อนำสินค้าดังกล่าวเข้ามาจำหน่ายในประเทศ[8]

การที่ความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรเกิดขึ้นอยู่เสมอนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพราะผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษของกฎหมาย หรือกระบวนการดำเนินคดีความผิดดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอ ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดรอดพ้นจากการถูกลงโทษไปได้ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นไปได้ว่ามีปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาในด้านบทบัญญัติ บทบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร ซึ่งเป็นบททั่วไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2468 นั้น ขาดความชัดแจ้งและความเหมาะสม กล่าวคือ

ก) บทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติไว้ยืดยาว และประกอบด้วยความผิดหลายลักษณะ อีกทั้งได้มีการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยองค์ประกอบของความผิดไว้ในมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2482 ว่า "การกระทำที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 และมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 นั้น ให้ถือเป็นความผิดโดยมิพักต้องคำนึงว่าผู้กระทำมีเจตนาหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือหาไม่" ซึ่งถือว่าเป็น

---

[8]มานะ หลักทอง, "ราคาทางศุลกากรเกี่ยวกับสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 311-313.

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability)[9] แต่ศาลซึ่งเป็นองค์กรตุลาการไม่ยึดถือเช่นนี้ โดยถือว่าความรับผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรจะต้องประกอบด้วยเจตนาจะฉ้อค่าภาษีของรัฐบาลด้วย[10] ซึ่งศาลก็ได้ยึดถือเป็นบรรทัดฐานมาจนกระทั่งบัดนี้ ดังนั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาในการใช้และการตีความกฎหมายว่าความผิดดังกล่าวเป็นความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) หรือไม่

ข) ความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรนั้น กฎหมายได้บัญญัติไว้ในลักษณะของความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) แต่บทลงโทษนั้นกฎหมายให้ปรับเป็นเงินสี่เท่าของราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งบทลงโทษดังกล่าวเห็นว่าค่อนข้างจะรุนแรงดันไม่เหมาะสมกับลักษณะของความรับผิด เพราะมีโทษจำคุกด้วย / และแม้ว่าความรับผิดเด็ดขาดนั้น ถ้าจะกล่าวกันโดยแท้จริงก็ยังมิได้ทิ้งหลักที่ว่าผู้กระทำมีส่วนผิดออกไปเสียอย่างสิ้นเชิง เพราะผู้กระทำนั้นอย่างน้อยเขาก็จงใจเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งและเขามีฐานะโดยเฉพาะหรือเป็นพิเศษที่จะควบคุมกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ จึงควรที่จะให้เขาต้องรับผิดในกรณีที่มีผลอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นจากการดำเนินการนั้น ๆ ก็ตาม[11] / แต่เพื่อไม่ให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องมากจนเกินไป จึงมีผู้เสนอแนะว่าโทษทางอาญาสำหรับความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ควรเป็นเรื่องปรับหรือ

---

[9] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: บริษัทศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด, 2509), หน้า 201-202 และจิรวุฒิ เตชะพันธุ์, "ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 50.

[10] คำพิพากษาฎีกาที่ 172/2490, 942/2503, 967/2507, 612-613/2511 1881/2517.

[11] Wasserstrom, "Strict Liability in the Criminal Law," Standford Law Review 12 (1960): 731, 736 อ้างใน LaFave, Wayne R. and Scott, Austin W., Criminal Law (St. Paul, Minn : West Publishing Co., 1972), p. 233.

ริบทรัพย์สินเท่านั้น ไม่ควรมีการลงโทษจำคุกผู้กระทำผิด[12] ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า ลักษณะของความรับผิดและโทษของความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรไม่สอดคล้องต้องกัน

จากแนวความคิดดังกล่าว หากจะให้ความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรเป็นความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ก็ไม่ควรมีการลงโทษจำคุก

2. ปัญหาในด้านกระบวนการดำเนินคดี ซึ่งกล่าวได้ดังนี้

ก) ความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรนั้น กฎหมายศุลกากรให้อำนาจแก่อธิบดีกรมศุลกากรและคณะกรรมการที่จะเปรียบเทียบระงับคดีในชั้นศุลกากรได้ แต่ในการเปรียบเทียบคดีนั้น กฎหมายมิได้วางขอบเขตหรือกำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจไว้ จึงอาจทำให้มีการใช้ดุลพินิจที่ไม่แน่นอนหรือเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นได้

ข) การสอบสวนความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรมีข้อยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน เนื่องจากความผิดดังกล่าวมักจะเกิดจากการให้ความร่วมมือของผู้ขายสินค้าในต่างประเทศในการปกปิดข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับการนำสินค้าเข้า หรือความผิดดังกล่าวที่กระทำโดยสักลอบหนีศุลกากรมักจะอยู่ในความรู้เห็นของผู้กระทำผิดแต่ฝ่ายเดียว นอกจากนี้ ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนส่วนมากยังขาดความชำนาญในการสอบสวนคดีความผิดดังกล่าว จึงทำให้การสอบสวนเกิดความล่าช้าและขาดพยานหลักฐานที่เพียงพอ

ค) การฟ้องร้องหรือการแก้คดีใด ๆ อันเกี่ยวด้วยการศุลกากรนั้น กฎหมายศุลกากรให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่คนใด ๆ ซึ่งกระทำโดยอำนาจของอธิบดีที่จะยื่นฟ้องหรือแก้คดีในศาลใด ๆ ได้ การที่กฎหมายศุลกากรได้บัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพื่อให้การดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการศุลกากรเป็นไปโดยรวดเร็ว และสอดคล้องกับนโยบายในการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน แต่ในทางปฏิบัติไม่ได้ใช้อำนาจดังกล่าว ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย เหตุที่พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรไม่ได้ใช้อำนาจฟ้องร้องคดีเองก็เพราะยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินคดีในศาล และในปัจจุบันการฟ้องร้องคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ

---

[12] LaFave, Criminal Law, p. 223.

ง) การพิสูจน์ความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร เป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เนื่องจากโจทก์ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำผิดโดยมีเจตนาจะฉ้อค่าภาษีของรัฐบาล และโดยเฉพาะความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรที่กระทำโดยการลักลอบหนีศุลกากรมักจะอยู่ในความรู้เห็นของผู้กระทำความผิดแต่ฝ่ายเดียว ฉะนั้น เพื่อลดภาระของโจทก์ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย กฎหมายศุลกากรจึงได้กำหนดให้หน้าที่นำสืบเกี่ยวกับการชำระภาษี การนำเข้าการส่งออก หรือการจัดการอย่างอื่นใดแก่ของซึ่งต้องชำระภาษี ว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่นั้นตกอยู่แก่จำเลย และได้กำหนดข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับสิ่งสงสัยว่ามีความผิดโดยถือว่าได้นำเข้ามาโดยลักลอบหนีศุลกากรไว้ด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการดำเนินคดีเท่าที่ควร กล่าวคือ ศาลซึ่งเป็นองค์กรตุลาการได้ใช้หลักการดังกล่าวในขอบเขตที่จำกัด โดยตีความว่าหน้าที่นำสืบเกี่ยวกับการชำระภาษี การนำเข้า การส่งออก หรือการจัดการอย่างอื่นใดแก่ของซึ่งต้องชำระภาษีว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่นั้นจะตกแก่จำเลยเฉพาะกรณีที่เป็นการลักลอบเข้ามา หรือออกไป หรือเป็นการหลีกเลี่ยงโดยเจตนาจะฉ้อค่าภาษี หากจำเลยต่อสู้ว่าซื้อของดังกล่าวในราชอาณาจักร ศาลจะมินำหลักการดังกล่าวมาใช้บังคับ[13] และข้อสันนิษฐานที่ว่า ถ้าปรากฏว่าผู้ใดมีสิ่งซึ่งต้องห้ามหรือสิ่งซึ่งมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นสิ่งต้องจำกัด หรือเป็นสิ่งลักลอบหนีศุลกากรไว้ในครอบครองให้อธิบดี พนักงานศุลกากรผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษจากอธิบดี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจบันทึกข้อเท็จจริงที่ตนเองได้พบเห็น บันทึกนี้ ถ้าเสนอต่อศาลในเมื่อมีการดำเนินคดี ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นความจริงตามข้อเท็จจริงที่จดแจ้งไว้ในบันทึกนั้น และผู้นั้นได้นำสิ่งนั้นเข้ามาโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือนำเข้ามาโดยลักลอบหนีศุลกากร แล้วแต่กรณี เว้นแต่จะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่นนั้น ศาลก็ได้ตีความว่า ข้อเท็จจริงที่จะจดแจ้งไว้ในบันทึกดังกล่าว อย่างน้อยจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ประกอบกันเป็นพยานพฤติเหตุแวดล้อมพอจะแสดงเค้ามูลว่าผู้มีไว้ในครอบครองนั้นเป็นผู้นำสิ่งนั้นเข้ามาโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือนำเข้ามาโดยลักลอบหนีศุลกากร จึงจะเข้าข้อสันนิษฐานดังกล่าว มิฉะนั้น โจทก์จะต้องเป็นผู้มีหน้าที่นำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย[14]

---

[13] คำพิพากษาฎีกาที่ 972/2479, 1492-1498/2479, 211-217/2482 1038/2507, 1881/2515.

[14] คำพิพากษาฎีกาที่ 1614/2506, 114-115/2507.

ปัญหาดังกล่าวนี้เป็นส่วนสำคัญที่เป็นไปได้ที่ทำให้การดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

ข. <u>จุดมุ่งหมายของการวิจัย</u>

การวิจัยเรื่อง "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : ปัญหาการดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร" มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร ไม่ว่าเนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมาย หรือมาตรการในการบริหารการบังคับใช้กฎหมาย

2. เพื่อทราบว่าปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรส่งผลกระทบต่อการป้องกันและปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรหรือไม่อย่างไร

3. เพื่อกำหนดข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษี และองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

ค. <u>ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย</u>

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาในการดำเนินคดีศุลกากรที่ส่งผลกระทบต่อการควบคุมการหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรทั้งที่เกิดขึ้นโดยการสำแดงเท็จและโดยการลักลอบหนีศุลกากร ในการวิจัยนี้ จะเน้นในด้านบทบัญญัติของกฎหมายและมาตรการในการบริหารการบังคับใช้ โดยได้ศึกษากฎหมายศุลกากรไทยเป็นหลักพร้อมด้วยแนวคำพิพากษาของศาลไทย และจะศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายศุลกากรต่างประเทศในประเด็นที่เป็นปัญหาบางกรณี เช่นกฎหมายศุลกากรของประเทศอังกฤษ แคนนาดา มาเลเซีย และฝรั่งเศส ซึ่งการวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากตัวบทกฎหมาย ตำรา และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย

ง. <u>ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย</u>

1. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ของการดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรขององค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

2. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการใช้มาตรการดำเนินคดีขององค์กรฝ่ายบริหารที่จะพึงเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร

3. ทำให้ทราบถึงจุดอ่อนของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร อันพึงจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป